

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. I. Quid Spes, Qualis Virtus, Quod Objectum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

DISPUTATIO DE CIMA.

De Virtute Spei Theologica, Viriſq; Oppositis.

QUESTIO I.

Quid Spes, Qualis Virtus, Quod Objectum?

I.
Quid Vir-
tus Spei in
communi.

MISSIS variis Spei ac-
ceptionibus, in præſenti
ſumitur pro virtute, quæ
reſpicit bonum honeſtum,
abſens, poſſibile, & (ut ſo-
let ad h.) arduum: reſpicit,

inquam, ſive quatenus eſt habitus princi-
pians actum tendentem in tale objectum,
eſtque Spes habitualis; ſive quatenus eſt ip-
ſe actus deſiderii in tale bonum vitaliter
tendens. Actus autem Spei, quo in ipſum
objectum tenditur, debet eſſe deſiderium
efficax ejuſdem. Quamvis etiam ineffica-
ces actus poſſint ad virtutem hanc ſuo mo-
do pertinere. Poſſetque Spes actualis de-
ſcribi motus efficax voluntatis conſequens
cognitionem boni honeſti abſentis, obten-
tu poſſibilis, & (quod ordinariè additur)
ardui. Unde ex parte objecti requiritur in
primis bonitas, eaque honeſta non enim ni-
ſi bonum, ſaltem apprehenſum ut tale, ſpe-
ramus ſeu proſequimur, uti non niſi ma-
lum timemus & fugimus. Ratio quoque
virtutis exigit objecti honeſtatem, ut patet.
Secundò, abſentia: quod chim eſt præſens &
poſſidetur, non ſperatur, ſed tenetur. Unde
Apoſtolus ad Rom. 8. ait: *Spes quæ videtur, non
eſt ſpes, id eſt: nulla eſt ſpes rei præſentis, &
jam poſſeſſæ. Nam quod videt quis ſeu jam
obtinere, quid ſperat?* q. d. non reſtare tunc
cauſam ſperandi. Tertiò requiritur, ut bo-
num ſit poſſibile: impoſſibilia enim cognita
ut talia non poſſumus ſperare, nec (quod
Spes requirit) efficaciter proſequi ſed ſo-
lum inefficaci complacentiâ ſeu deſiderio
in ea tendere.

Quartò requiri ſolet, ut ſit arduum, quæ-
vis hoc ſpectet ad quæſtionem de nomine:
cum alioquin ſicut abſentia quævis bona
deſiderari poſſunt, ſic & ſuo modo expecta-
ri ſeu ſperari, uti mala quævis timeri. Lo-
quendo tamen, ut multi, arduitas ſeu diffi-
cultas non alia requiri poſſet, quàm ea, quæ
conſiſtit in hoc, quod vel non ſine labore
ſeu moleſtâ poſſit à nobis poni, vel certè
ſit ab alio obtineri. Unde oriſi ſolet quæ-
dam incertitudo, quæ affligit animam.

Quintò Nonnulli cum *Arriaga diſp. 26.
ſect. 1. n. 6.* ad ſpem requirunt, ut bonum ſit
tantum probabiliter ſeu nõ certò futurum;
quasi certò futura non ſperantur. Sed hoc
ad puram de voce quæſtionem ſpectat. De re
Herincx Sum. Theol. Pars III.

enim conſtat poſſe elici efficax deſiderium
boni etiam certò futuri. Nec eſt, quod mul-
tum obſtet, quo minus appelletur nomine
Spei; quam non videtur tollere certitudo;
ſed anxietatem. Ut proinde etiam B. Virgo
& alii cõfirmati in gratia, quantumvis certi
de tempore mortis, ad beatitudinem anhe-
laverint veri nominis ſpe. Quemadmodum
è converſo eſt & dicitur timor, etſi ma-
lum certò immincat.

Denique plerique addunt, bonum quod
ſperatur, debere eſſe proprium, eò quod Spes
ſit amor concupiſcentiæ, quo conſequenter
rem quæ nobis bonam concupiſcimus. Et
conſonat *Auguſtinus Enchiridii c. 8.* dicens:
*Spes non niſi bonarum rerum eſt, nec niſi fu-
turarum, & ad eam pertinentium, qui earum
ſpem gerere perhibetur.* Unde conſequenter
dicendum foret, nos alteri propriè non ſpe-
rare beatitudinem vel aliud bonum, niſi ad
ſummum quatenus illud redundat quo-
dammodo & ſit bonum noſtrum; ſicut è
contrà malum alterius ceſſetur proprium,
ut videre eſt in bono vel malo proliſ reſ-
pectu matris.

Aut certè locutio eſt vulgaris & impro-
pria, quæ ſignificatur opinio noſtra de re
alteri obventurâ cum aliqua ſuſpenſione &
expectatione eventus. Quo modo etiã dicitur
quis de ſalute alterius deſperare. Quæ
alioquin deſperatio non opponitur Spei
Theologicæ, & cõſiſtit cum actuali ſpe pro-
priæ ſalutis. Accedit, quod juxta *Coninck
diſp. 19. dub. 1.* deſiderium alienæ beatitudinis
ſit actus benevolentiæ ſeu amicitie habens
beatitudinem pro objecto materiali, bonita-
tem autem ſeu bene eſſe proximi pro obje-
cto formali motivo; adeoque ſit actus cha-
ritatis naturalis proximi. Quod fuſè confir-
matur. Nihilominus difficile eſt; cur ſalutè non
poſſet deſiderans alteri beatitudinè moveri
ab ipla bonitate beatitudinis, alteri tãquam
ſubjecto cui efficaciter deſiderat; ſimili
modo cõcurrente perſonâ alterâ, ſicut dum
quis deſiderat illam ſibi; ut fuſè exaggerat
Arriaga d. 26. ſect. 4. Quo dato, an deſide-
rium iſtud dicendum foret actus ſpei, ſpe-
tare videtur ad quæſtionem de nomine.
Et quidem ſatis probabilè videtur talem ac-
tum poſſe eſſe ſupernaturalem; nec vide-
tur poſſe efficaciter improbari, qui dice-
ret, ad illum poſſe ſaltem ſecundariò incli-
nare habitum Spei Theologicæ.

Spei generatim ſumptæ ſuperaddit Spes
Theologica, quod ſit Theologica & ſuper-
naturalis: adeoque quod bonum ſperatum
ſit Deus, in quem conſequentem tendat
affectus per actum ſupernaturalem. Spes
ſic

sic sumpta ex *Scoto d. 26. n. 23.* describi potest: Infusa virtus seu habitus inclinans in actum desiderii efficacis boni infiniti, quatenus nobis boni, ex meritis seu gratia liberaliter conferenda seu collata obtinendi. Spes actualis vero consistit in praefato desiderio. In objecto autem hujus desiderii reperiuntur conditiones Spei, scilicet bonitas seu honestas; absentia seu futuritio, non quidem objecti secundum suam substantiam, sed secundum suam possessionem, quae abest & futura est; possibilitas similiter, quatenus est possibile obtineri per auxilium supernaturale Dei, adeoque non per vires naturae: propter quod etiam ipsum est maxime arduum. Et si alias quoque conditiones admittere quis velit, non deest ratio boni proprii: cum maxime sit bonum ipsius sperantis illud, in quod tendit Spes Theologica. Ipsum denique sit probabiliter saltem futurum, cum non sit certum alterutrum, sed contingens, quod sperans sit re ipsa obtenturus beatitudinem, etsi non in omnibus aequali sit verisimilitudo, uti pater.

Cujus objecto conveniunt omnes conditiones ad spem requisita.

6. Ipsam esse virtutem ostenditur.

Spes porro descripta est in primis virtus: nam indubie honestum est tendere in bonum infinitum ut sic propositum: ipsum enim quod intenditur est maximum bonum, & propter hanc ipsius bonitatem nobis convenientem intenditur, ac denique per media convenientia, atque ab ipso Deo ordinata intenditur. Confirmatur: quia Deus non solum est ratione suae bonitatis seu perfectionis dignus summe amari, quatenus ei omne bonum optemus, & de ejus bono gaudeamus: sed etiam est summum bonum nostrum, quatenus se ipse nobis tamquam finem nostrum ultimum proposuit, ad quem aspirare de ejus voluntate debemus, postpositis bonis inferioribus, & eaenus quoque vult à nobis appeti. Quod ipsum honestissimum est, Deoque honorificum. Quamvis autem is qui sperat, desideret Deum sibi, non tamè quasi se statuat finem Dei, sed quia Deum praefigit finem sui, in quem propter ejus bonitatem tendit. Sicut id generale est in cunctis finis intentione, quae semper involvit subiectum, cui finis desideratur.

7. Sperans non videtur frui deo.

Intuitu mercedis aeternae operari honestum est.

Nec obstat, quod voluntas amando Deum sibi, videatur vitiose uti bono fruendo, & propter se tantum amando. Nam bonum propter se amandum, & verè amantis perfectivum, desiderare sibi tamquam sui perfectivum & finem, non est eo uti, sed tamquam finem fruendum, & velut majus bonum, quam sit ipse amans, intendere; quod est honestissimum. Unde intuitu hujus mercedis operari non est malum, sed honestum; uti certum est ex *Tridentino sess. 6. c. 11. & can. 13.* Quare ipsa Scriptura sicuti nobis proponit mala futura, eorumque timorem commendat, ut à peccatis recedamus: sic & proponit praemia, Deum scilicet

ipsum, ut excitemur ad bene operandum. Quae quidem consideratio Dei remuneratoris Sanctos non solum Veteris Testamenti (de quibus Apostolus fusiè ad *Hebr. 11.*) sed & novi Testamenti excitat ad difficulta pro Deo constanter ferenda.

Deinde Spes est virtus Theologica: habet enim pro objecto primario, quod speratur, Deum ipsum beatè possidendum; pro formali autem seu motivo, bonitatem ejusdem quae nobis bonus seu conveniens est. Nam sperant Christiani Deum possidendum. In quo quidem actu Deus ipse est finis, qui desideratur obtinendus (qui etiam rectè dicitur finis cuius) ipsa beatitudo est possessio, mediante qua speratur obtinendus, estque adeo (ut sic dicam) finis quo: unde resultat integer finis objectivus & formalis, cuius gratia bene agimus, & media eò conducentia (quae sunt objectum materiale secundarium) adhibemus: ipsa autem sperans est finis cui bonum tantum speratur. Nec obstat, quod inde sequeretur etiam spem naturalem; seu actum spei viribus naturae elicitum, esse virtutem Theologicam seu actum illius: nam hæc quoque revera talis est, spectando objectum; & consequenter sic posset vocari; uti & charitas Dei naturalis, quamquam hoc nomine soleat simpliciter intelligi Spes & charitas infusa seu supernaturalis.

8. Spem esse virtutem Theologicam ostenditur.

An spei naturalis dici posset Theologica.

Difficultas porro aliqua est in primis de objecto materiali. Nam *Durandus* objectum materiale primarium & immediatum Spei statuit solum beatitudinem formalem, puta visionem & fruitionem Dei; Deum autem putat esse tantum objectum Spei mediatum. E contra pauci alii censent solum Deum esse objectum primarium. Sed communis doctrina statuit utrumque simul pro objecto primario & immediato spei: per hanc enim concupiscimus ipsam Deum, sed possidendam, adeoque & possessionem ipsam, seu visionem & fruitionem Dei, non quatenus est quædam qualitas creata, sed quatenus est possessio Dei. Quemadmodum spes avari est pecunia, utique possidenda, sic ut feratur in utrumque, nam non sperat solum existentiam pecuniarum, sed possessionem earum, quae etsi mediet, adhuc censetur pecuniae bonum immediatum avari. Ratio est: quia finis formalis & objectivus, seu bonum speratum & ejus possessio, constituunt unum integrum finem, & objectum immediatum desiderii nostri. Deinde illud speramus, quod nos beatificat: hoc autè praestat utrumque simul: quia nempe, nec Deus id praestat, nisi quatenus eo fruatur, nec fruitio, nisi quatenus Deum per illam possidemus. Deinde si Deus non esset objectum immediatum quod speratur, Spes non esset Virtus Theologica; sicut illius conditionis defectu religio non est virtus Theologica. Vide dicta *Disp. 2. de Beatitudine* quæst. 7.

9. Objectum primarium & immediatum spei est tñ Dñm, rum ejus possessio, seu beatitudo formalis.

Quaest. I. Quid Spes, Qualis Virtus, Quod Objectum. 191

quaest. 5. ubi de gaudio beatifico egimus, & argumenta quæ hic obijci possent dissolvimus.

10. *Quantum spectant ad objectum secundarium Spei.*

Ad objectum secundarium Spei spectant auxilia divina, bona opera, peccatorum remissio, & generatim ea omnia, quæ possunt amari tamquam utilia ad beatitudinem obtinendam: in omnibus enim istis causa movens voluntatem ad eorum amorem, est finis ultimus, quasi extrinsecè illa informans: unde dum illa amantur, amatur seu concupiscitur ipse Deus.

Promissio divina est conditio ad sperandum requisita.

Promissio verò divina, tam beatitudinis, quam auxilii ad eam obtinendam necessarii, est conditio requisita, ut possimus convenienter sperare: sicut enim sine divino auxilio non possumus beatitudinem obtinere, ita nec efficaciter sperare: & hæc ratio illius auxilii promissio pertinet etiã aliquo modo ad objectum Spei, videlicet tamquam ratio illud nobis applicans, & conditio requisita, ut illud objectum fiat sperabile: non verò tamquam ratio movens.

11. *Objectum formale non est auxilium aut omnipotentia Dei, sed bonitas ejus, qui nobis bonus est.*

Difficultas præterea movetur de objecto formali seu motivo. Quod Nonnulli (inter quos refertur D. Thomas) statuunt auxilium divinæ potestatis & pietatis, seu potius (ut aliqui loquuntur) ipsam omnipotentiam Dei. Sed communis Doctrina merito statuit pro objecto formali ipsam bonitatem Dei, quatenus nobis bonus & convenientis est, adeoque beatitudinis, tum objectivæ, tum formalis, convenientiam respectu nostri. Ratio est: quia illud est objectum formale, quod propriè movet ad sui appetitum ac desiderium; sic autem ad appetendum Deum tamquam finem possidendum movet prædicta bonitas. Deinde non est dubium, quin dabilis sit virtus Theologica Deum sic spectatum considerans; non est autem ratio, cur de facto, Spes non sit talis. Nec est e contra ratio, quæ satis probet auxilium aut omnipotentiam Dei esse objectum formale. Quin potius oppositum constat ex eo, quod sortiatur rationem mediæ & causæ efficientis, non finis. Confirmatur: quia speramus in Deo ejulque auxilio, sicut æger in medico & medicinis; objectum tamen formale spei infirmi non est medicus aut medicina, sed bonum sanitatis per medicum & medicinas velut causas efficientes procurandum.

12. *Occurrit objectioni ex Scriptura de sumptibus.*

Nec refert I. Quod Scripturæ nobis principaliter commendent, atque adeò præcipuam laudem Spei in eo positam significent, ut speremus in Domino; non autem in eo quod speremus Deum; adeoque videatur, quod Deus ut potens & pius ad auxiliandum debeat poni objectum formale Spei, non autem Deus ut summè bonus nobis. Nam non minus in Scripturis commendatur, ut non respiciamus ad vanitates, & insanias fallas, sed speremus heredita-

tem æternam in cælis, & videre bona Domini in terra viventium: quod quia obtinere non possumus per homines, commendat spem & fiduciam ponere in divinis auxiliis; quæ ideo suprà diximus spectare ad secundarium objectum materiale Spei. Cum itaque Scriptura commendat utrumque, sed unum ut medium, alterum ut finem, videtur formalis ratio objecti potius desumenda ex eo, quod rationem finis habet.

Nec refert II. Quod divina omnipotentia ferens auxilium videatur se habere ad spem, sicut divina veracitas revelans ad fidem. Nam divina veritas mediante revelatione reddit objectum fidei nobis cognoscibile, adeoque cognitum ob eandem veracitatem tamquam propriam rationem credendi; quæ etiam alia assignari non potest. At divina potentia ejulque auxilium non faciunt objectum amabile & desiderabile, utpote quod ex se est tale, & desiderabile etiam à nobis, quando fide cognoscitur, sed solum præstant, quod voluntas ab objecti bonitate moveatur ad illud efficaciter intendendum; quatenus nempe ipsum ex se desiderabile, faciunt esse à nobis sperabile, faciendo ut judicetur esse possibile. Quo judicio posito, voluntas movetur ab ipsa objecti bonitate ad illud efficaciter intendendum (quod est ipsum sperare) cum Dei auxilio. Alioquin pari ratione posset etiam promissio & veracitas Dei statui objectum formale spei: his enim seclusis, non satis apprehenderet intellectus beatitudinem nobis obventuram, adeoque nec voluntas in ipsam tenderet, in quam nunc tendit, munta divinis promissionibus. Nec tam considerandum venit in motione voluntaris causa, quæ promoveri possit & efficere bonum, quam ipsa bonitas, quæ movet; per accedens & materialiter se habente auxilio, per quod bonitas objecti obtinetur. In ipsaque diversa ratione boni furatur, quod diversa rationis media sint, quibus obtinetur; v.g. quod sint media superioris ordinis, uti ipse finis seu bonum est talis ordinis.

Nec refert III. Quod spes nostra differat à Pelagiana per hoc, quod nitatur divino auxilio. Nam utraque spes non necessario differt objecto primario & formali; sed partim principio, quod est supernaturalis in actu spei nostræ, qui est supernaturalis, Pelagianorum autem naturalis; partim mediis ad finem abhibendis, quæ sunt secundum Catholicos opera gratiæ, secundum Pelagianos opera naturæ, adeoque differt etiam spes nostra ab illorum spe ex parte objecti secundarii, ex quo pariter desumi potest specifica actuum distinctio.

14. *Ad hoc locum erit distinctio Spei Christianæ à Pelagiana.*